

Leerrede over Psalm 106: 7 en 8, uitgesproken ter gelegenheid van de nationale dankdag op zondagmorgen 19 augustus 1945 te Schiedam door H. Hofman, evangeliedienaar.

Zingen: Psalm 99: 7 en 8.

Gij, met hen begaan, hebt hun wens voldaan;
Heer', die naar Uw woord Hun gebed verhoort,
Gij, Gij waart hun lot, Hun vergevend God;
Schoon z' ook om hun zonden straffen ondervonden.

Geeft dan eeuwig' eer Onzen God en Heer';
Klimt op Zion, toont eerbied, waar Hij woont,
Waar Zijn heiligheid haren glans verspreidt:
Heilig toch en t`eren is de Heer' der heeren.

Lezen: Psalm 106.

Voorspraak:

Van overheidswege is verzocht dezen dag af te zonderen tot een algemene dankdag. Daar God een geest is, en de wet- die het uitgedrukte beeld is van Zijne reine natuur - naar Paulus' woord geestelijk is, zo behoort ook de dienst Gods geestelijk te zijn. Daar dan de apostel ons leert: "Zo is dan de wet geestelijk, maar ik ben vleeselijk, verkocht onder de zonde" alsook: "Die in het vlees zijn, kunnen Gode niet behagen", en Paulus niet spreekt van de verleden tijd, waarvan hij zegt: "Wij waren eertijds onwijs", doelende op zijn onherboren staat, eer hij tot het geloof kwam in Christus, zo moet de zaak dus zodanig worden verstaan, dat hij bedoelt: zoals ik, Paulus, Paulus ben in mijzelf, kan ik niet, en kunt ook gij niet, Gode behagen. Dat kunnen we slechts uit Zijne genade en toediening door Zijn Geest, waardoor ons het verstand wordt verlicht en ons hart wordt geschikt tot Zijn dienst en vreze, daar toch ook Gods ware erfdeel en geheiligden hun val in Adam niet te boven kunnen komen, hebbende in zichzelf alles verloren, en zij hebben in Christus alleen wat zij behoeven om Gode te kunnen behagen. Hoe zeer dus behoeven we de verlichting des Geestes!

Dat God ons dan genadiglijk van Zijn Geest schenke, om dezen dag niet door te brengen met schapen te kelen en runderen te slachten, maar dat we uit Zijn woord mogen verstaan en onderscheiden hetgeen ons nodig is en wat Gode behaagt, in dank en ere, daar Hij is die almachtige God, die de oorlogen doet ophouden tot aan de einden der aarde, en niet alleen hier in het westen, maar ook in het verre oosten de tirannieke macht en het geweld verbroken heeft, waardoor ze ook in onze overzeese gebieden weer wat ,ruimer adem kunnen balen. Wat we opzongen is dan ook toepasselijk op de omstandigheden, dat God het gebed verhoort en het betaamt ons Gode de eer te geven.

Deze week heb ik veel gedacht over deze dankdag, en het was deze morgen, dat zich een woord Gods aan mijne ziel aandiende tot onze overdenking, waartoe ik dan ook uw aandacht vraag. Doch eer we daarover spreken zoeken we vooraf Gods aangezicht om Zijne genade en zegen.

Zingen: Psalm 99: 1 en 2.
God; de Heer' regeert;
Beeft, gij volken, eert,
Eert Zijn hoog bestel,
Die bij Israël
Tussen Cherubs woont,
En Zijn grootheid toont.
Dat zich d' aard bewege;
Hij is Israels zege.

God, die helpt in nood,
Is in Zion groot;
Aller volken macht.
Niets bij Hem geacht;
Buigt U dan in 't stof,
En verheft met lof
't Heilig Opperwezen;
Wilt het eeuwig vrezen.

Tekst: Psalm 106 : 7 en 8.

Onze vaders in Egypte hebben niet gelet op, Uwe wonderen; zij zijn aan de menigte Uwer goedertierenheden niet gedachtig geweest; maar zij waren wederspanning aan de zee, bij de Schelfzee.

Doch Hij verloorse om Zijns Naams wil, opdat Hij Zijne mogendheid bekend maakte.

Psalm 99 vers 1 is het eerste geweest op 10 Mei 1940, dat mijn ziel bezette. Ik was toen aldus gesteld: Op 9 Mei; dus de dag vóór den oorlog, moest ik in Alblasterdam 's middags meisjes catechiseren en 's avonds preken. Tot de dood toe was ik geballast; het oordeel Gods drukte loodzwaar op mij en ik kon schier niet meer vanwege hetgeen ik zag, hoorde en gevoelde, alsof er geen God was. Ieder mocht straffeloos doen en laten wat hij wilde. God liet alles toe. Het schrikkelijkste was wel voor me, hoe zij deden en leefden, die wèl met geestelijke kennis waren begiftigd. O, ik kon zo niet langer leven, maar het moest, dus heb ik maar gezegd: "Ik zal het maar dragen en opnemen zo lang ik kan". Op de catechisatie ben ik nooit te voren zo ernstig geweest. Dat alles heeft zo moeten zijn. Twee meisjes heb ik nooit meer gezien; die zijn enkele dagen later bij het bombardement omgekomen. 's Avonds moest ik voorgaan. Er was al gebeden in de consistorie en nog had ik geen tekst. Toen kwam er in me: "Uw wil geschiede". Daar heb ik over gesproken.

Na afloop werd me gevraagd of ik mijn afscheid had gepredikt, waarop ik zei: "Ik heb maar gesproken uit de volheid van mijn gemoed; wat er te gebeuren staat weet ik niet". Thuis gekomen van de laatste trein, lag er nog een brief voor me, vol met ellende en leugens, maar het beroerde me niet. Immers, een voorganger is als een schuurpaal in de weide, waar alle koeien gebruik van maken. Ik heb nog een boterham gegeten en toen ik dankte, daar ik naar bed zou gaan ('t was middernacht geweest) gevoelde ik toenadering van God. In eerbied ben ik gebogen blijven zitten en nu kan ik 't niet beter zeggen of die Majesteit nam van mijn schouders alle lasten die me drukten, waar ik elf jaar over had gesproken: breuk en oordeel. Toen ben ik zo vreemd geworden; ik heb tot 's nachts twee uur door de kamer gelopen, mijn borst bezet met lofzangen. O, wat een lof Gods was er in me. Naar bed gegaan heb ik geslapen tot omstreeks vier uur, toen m'n vrouw me wakker maakte, zeggende: "Hoor het eens onweten". Ik ging zitten en tegelijkertijd was dat vers in me: "God, de Heer', regeert" enz. Ik zei tegen mijn vrouw: "Laten we maar opstaan, dat is geen onweer. Er is oorlog; het is bombarderen, mogelijk het vliegveld aan de Waalhaven". Mijn vrouw schrok. "Met wie oorlog?" 'k Zei : "Ja, dat weet ik niet".

Toen we even buiten waren (op straat stonden al veel burens in nachtgewaad) kwam er een Duits vliegtuig over; de kogels vlogen door de straat en we wisten al genoeg. 'k Ben alleen gegaan en heb alles Gode opgedragen en was Zijn woord tot me: "Hij zal woningen nemen die de zijne niet zijn", waaruit ik begreep: we komen onder vreemde heerschappij. O, wat was me dat bitter.

Wij en onze vaders, overheden en onderdanen, hadden God tot toorn verwekt en nu zou God gaan bewijzen God te zijn, Die de zonden straft. Vijf dagen later was het gebeurd. Gecapituleerd, de regering en ons geliefd vorstenhuis naar Engeland, wat me nog bij al de ellende tot moed en blijdschap stemde. Al spoedig is de ellende van vreemde overheersing begonnen en we moeten dat nooit vergeten, doch onze kinderen maar veel daarvan vertellen.

De eerste zondag en de eerste tijd heb ik niet geweten hoe ik me moest gedragen en hoe ik moest spreken, want ik was in geheel andere omstandigheden gekomen. Al die jaren, die achter me lagen, heb ik doorgebracht in en onder den druk van het aankomende oordeel Gods over land, volk en kerk, en nu was dat alles van mijn schouders. Ik ben dan, en wel inzonderheid als ik wilde indringen in de omstandigheden waar we in waren gekomen, er achter gekomen wat God me te zeggen had. Immers, Hij was begonnen om uit Zijn heiligdom te treden en te bewijzen, dat Hij was de God van Zijn woord. Nu behoefde ik niet meer over de oordelen te spreken; God sprak zelf, in daden, en ik verstond: Hij regeerde, en ik moest achteraan komen. Er is veel geprofeteerd in deze jaren, maar ik heb van alles niets geloofd, want ik was verzekerd: God hield ieder er buiten, dus ik moest maar achteraan komen en zien wat God deed.

Nu, wat is er niet geschied! Onder zijn toelating had de vijand macht, maar hij heeft toch niet kunnen doen wat hij wilde, al is er veel geschied.

De Duitsers zijn voor mij geweest onze vijanden. Ik ben nooit zóó geweest: ze worden er maar voor gebruikt, die arme jongens; ze worden er maar opuit gestuurd, zo ver van huis. We hebben wel andere lessen van die heren opgedaan. We lezen bij Jeremia, en de kleine profeten ook dat de Babyloniërs hun vijanden waren, en in Psalm 137 : "Hoe zullen wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land?" Maar des vijands zeggen was: "Nu, zingt eens", zo hebben ze onze jongens ook wel gedwongen om te zingen, vaderlandse liederen, om ze te vernederen en te krenken.

Nu is het laatste vers van Psalm 137: "Welgelukzalig zal hij zijn, die uwe kinderkens grijpen en aan de steenrots verpletteren zal". De Heilige Geest heeft ons dat bewaard, heeft dat niet verworpen als bloeddorstig, maar heeft zo'n getuigenis bewaard door de eeuwen en de historie leert ons, dat het ook is geschied waarom is gebeden. Die er anders over dachten, heb ik veeltijds aangemerkt als anders denkend uit onkunde.

We kunnen dezen dag wel eens wat open en bloot spreken. Soms wordt wel eens gezegd, dat ik ook zo maar alles lees. Nu, ik heb ook gelezen het boek "Mein Kampf". Ik achtte, dat ik als voorganger, verplicht was te weten wat daar in stond. Daaruit heb ik den ernst van den toestand meer ingezien als een ander, die het niet gelezen had. Nog iets zal ik bijbrengen wat, door niet te weten, soms over het hoofd werd gezien. Hitler gaf op den verjaardag van Mussolini hem al de werken van Nietzsche als een verjaringscadeau, en die schrijver zegt: "Jezus Christus is mijn grootste vijand", dat zegt genoeg.

In 1941 een keer op H.-I.-Ambacht zijnde, liep er een N.S.B.-er met een paar Duitse officieren, en ziende het gebouw waar ik sprak, zeiden ze tegen elkander: "Hier staat ook nog zo'n hok, dat we moesten verbranden". De oorlog met Rusland heeft teweeg gebracht, dat, uit politieke oogmerken, om het volk meer op de hand te houden, de godsdienst in zoverre niet is aangetast, maar als God het toegelaten had, dan zouden we eens wat gezien hebben. We weten ook van hen, die weergekeerd zijn uit het concentratiekamp Buchenwalde, dat daar de bijbel een verboden boek was en dat er een illegale of ondergrondse, partij was, die met doodsgevaar bijeen kwam om te bidden en Gods woord te lezen.

Nu, genoeg. Als Duitsland met Italië en Japan de zogenaamde spiloverwinnaars waren geworden, dan zou het met den godsdienst gedaan zijn geweest. Bedenken we dat eens in ernst. De feiten zijn er. Dit alles haal ik aan, opdat we zouden opmerken, dat er reden is tot dank en erkentenis aan God, onzen Schepper.

Om kort te zijn, wat is er niet een leed geleden. Alle mannen en jongens, tussen 17 en 40 jaar weggevoerd, allerhande ontberingen, als beesten, ja nog minder behandeld. Dan de strafgevangenissen en concentratiekampen. Wat is den Joden wedervaren? Hoe was het met het eten? Er was niet meer; alles weg geroofd en gestolen, op 't laatst de dijken ondermijnd, veel onder water gezet, veel vernield. In één woord: wij waren ten dode opgeschreven en het land tot algehele verwoesting, alles ten ondergang gedoemd. Er zijn veel rouwdragenden onder ons, maar wij hadden allen weg kunnen zijn. Immers, we konden niet meer; nog een paar weken en het zou gedaan geweest zijn. En op het onverwachts, toen de nood op 't hoogst was, was de redding nabij. De vliegtuigen, waar anders voor gevreesd werd, wierpen nu, in plaats van bommenlast, eten neer. Eten, dat was toen wat! Daarbij kwam: Duitsland capituleerde; zonder verdere oorlogshandelingen hier bevrijd; en nu in het verre oosten Japan gecapituleerd, waar tienduizenden Nederlanders gevangen zijn, die nu weer de vrijheid zullen verkrijgen en miljoenen, waar ook onze Indonesiërs onder behoren, mede uit die tirannieke macht geraken. Dat heeft God gedaan. Och, dat we het recht beseften.

Maar nu lees ik in Psalm 106 vers 7: "Onze vaders in Egypte hebben niet gelet op Uwe wonderen", enz. Als ge straks thuis komt moet ge na het eten maar eens lezen Deuteronomium 29; daar lezen we, dat Mozes het volk in de vlakke velden van Moab toesprak: "De Heere heeft u niet gegeven een hart om te verstaan, noch ogen om te zien, noch oren om te horen, tot op dezen dag". Dat is toch nog al wat. Zij hadden in Egypte zooveel meegemaakt: tien grote plagen; de laatste plaag al de eerstgeborenen gestorven; ze zijn door een sterke hand en grote kracht uit Egypte verlost en nu zo'n woord, dat ze noch ogen, noch oren, noch een hart hadden om het te zien, te horen of op te merken. Hoe is het mogelijk? Ja, toch is het zo: "Geen dwaas weet wat hij ziet; zijn oordeel is verduisterd".

We zijn door de bondsbreuk in ons stamhoofd Adam zóó diep, diep gevallen, dat als God ons niet geeft ogen om te zien, oren om te horen en een hart om op te merken, dan kan er ik weet niet wat gebeuren, maar we blijven zoals we zijn. Want als we ogen hadden om de zaken te zien zoals ze zijn, dan waren er redenen om als in vuur en vlam te geraken, want wie is toch een God als ónze God en Weldoener? Wat is ons volk? Is er reden of waardigheid of iets waaruit God ons heeft welgedaan en bezocht met Zijn heil? Hoe is het gesteld? Elke dag feesten. 't vuurwerk van deze week eiste nog slachtoffers; zooveel doden en gewonden. Verder vloeken, grommen, brommen. Nu weer staking onder de bootwerkers. Stelen behoort, naar 't schijnt, wel niet meer tot de lijst van zonden die God verbiedt. Waar moeten we beginnen en waar eindigen? En nu weten wij nog maar wat we zien, horen, lezen, enz., maar die alwetende Jehova, waar niets voor verborgen is, ziet en weet alles. Nochtans heeft Hij ons uitkomst gegeven en heeft de oorlogen doen ophouden tot aan de einden der aarde.

Is het om ons gebed? Er is veel gebeden door Gods volk, door hen, die in nood, in kampen en gevangenissen waren, in allerlei martelingen vanwege den honger enz. Ook door kinderen. "Och ja, het zijn maar kinderen." Ja, maar dat zijn ook schepselen Gods, wien niet minder dan den volwassenen genade, zaligheid en eeuwig leven wordt beloofd, wat God met den doop, als teken des verbonds bekrachtigd!

Onze hervormers die meer kennis hebben gehad dan wij en meer doordrongen zijn geweest van Gods genade en liefde, hebben het kindergebed uitnemend hoog geacht en aangemerkt, dat een kind "kind" is en voor de dag komt zoals het is, ongeveinsd. Maar onbekeerde mensen dan, die hun eigen leven geleefd hebben en die bidden? Ja, maar dat zijn ook Gods schepselen! Er staat geschreven, dat God de zonde haat, maar de volken bemint. Hij hoort het gebed en merkt op het gepiep van een zwaluwen het gekir van een duif.

Heeft God dan uitkomst gegeven om ons bidden? Wij zeggen: "neen", want ook ons gebed op zichzelf genomen kan geen waarde voor God hebben, als zijnde van een gevallen mens, die van nature in algehele onwaarde is voor het aangezicht Gods. Dus om ons bidden heeft Hij het niet kunnen doen. Nochtans staat er: "Op uw noodgeschrei deed ik grote wonderen". Israël heeft ook uit den nood geroepen en God zei tot Mozes, bij den brandende braambos: "Het geschrei der kinderen Israëls is tot Mij opgeklimmen".

Hij hoort dus het gebed; en van hetzelfde volk staat wat ik u voorlas: "Onze vaders in Egypte hebben niet gelet op uwe wonderen; ze zijn aan de menigte uwer goedertierenheden niet gedachtig geweest, maar zij waren wederspanning aan de zee, bij de Schelfzee".

De Heilige Geest heeft ons dit bewaard tot onze lering, tot ons nut. Ik pas dit woord dan toe op mijzelf, op u allen. Ik wil niemand kwetsen, maar ik wil het u bijbrengen als God het geeft. Als Hij ons niet verlicht en begenadigt dan zien we niet op God, Die dat alles om Zijns Zelfs wil heeft gedaan, omdat het Zijn verheven wil was en dan keren we met de weldaden niet terug tot onzen Schepper, maar leven ons eigen leven. Dan mogen we zeggen: "U komt er dank voor toe, grote God, maar er is geen vernederd hart in onwaarde onder God. Hoe zeer behoeven we dus een vernederd zondaarshart en verlichting door Gods Geest!

Anders, herhaal ik nogmaals, Zien we niet en gaan daarheen: "We zijn weer vrij; we hebben weer eten; bijna alles weer terug uit Duitsland; je kan weer zonder gevaar op straat komen; we zijn weer gelukkig als je kijkt hoe het geweest is, enz".

O, dat we toch onze schande bekennen, dat, als Hij ons niet geeft ogen om te zien, dat we dan zomin door oordelen als door zegeningen Gode eer geven en met de weldaden, die Hij aan ons bewijst, uit kracht van ons dwaalziek hart, in de dwaasheid van ons eigen licht en inzicht verder gaan. Hetzij wij aanneming bij God verkregen hebben of in onzen gescheiden en onverzoende staat daarheen gaan, het is hetzelfde. Wij zijn in Adams val alles verloren: kennis, gerechtigheid en heiligheid. In Christus is alles weer terug te vinden. Zo hebben we dus bij aanvang en bij voortgang, tot onzen dood toe, nodig, dat we geleerd, verlicht en onderwezen worden.

Ach, dat we dat toch mochten onderscheiden, om aan Zijn genadetroon te zijn in gebed en behoefte om een hart om te verstaan, ogen om te zien en oren om te horen en de zaken te verstaan zoals ze bij God zijn, want als Hij het niet geeft, dan hebben we het niet. We zouden dan kunnen vermenen geestelijk te zijn, terwijl we vleeselijk zijn. We lezen, dat uit Hem, door Hem en tot Hem alle dingen zijn. Dan is de zaak dus zo, dat, zo wij op dezen dag Gode welbehaaglijk zijn en Hem offerande des danks toebrengen, Hem aangenaam door Jezus Christus, wij dan behoeven recht inzicht in de weldaden, die Hij aan ons, onwaardige Nederlanders, bewezen heeft om, alzo bewelddadigd, door Hem bewogen, met Zijne weldaden gedrongen te worden - tot rust, vrede en ruimte voor onze ziel - in Hem, den Oorsprong, uit wien alles is, weer te besluiten in dank en aanbidding.

Zien we wel, dan is onzen godsdienst niet vleeselijk, maar geestelijk. Hij wordt geëerd en gedankt uit Zijn eigen werk. Daar ligt alle menselijkheid buiten. Wat van een mens is deugt niet.

Vlees en geest verenigen nooit met elkander, want dan hadden we het liever zó gehad of dat het zó gegaan was, dus zijn dan in onze dwaasheid wijzer dan God, die alles heeft gedaan gelijk het goed is in Zijne ogen.

Nu lees ik verder, vers 8: "Doch Hij verlostte ze om Zijns Naams wil, opdat Hij Zijne mogendheid bekend maakte".

Hier valt dus alles van den mens geheel weg. Er zijn geen waardigheden in of bij het schepsel; we zijn ontbloot in onszelf. Naar recht kan Hij Zijne oren sluiten voor ons gebed, want alle ellenden op dit benedenrond zijn de vruchten van onze zonden; dus wat we onszelf berokkend hebben.

Nu treedt op den voorgrond: "Doch Hij verlostte ze om Zijns Naams wil". Maar daar de tijd verstreken is, laten we dat dan bewaren voor het namiddaguur; dan laten we de catechismus voor deze gelegenheid maar liggen tot de volgende week.

Dat dan de God aller genade dit gesprokene heilige en zegene aan onze zielen, tot eer Zijns Naams en Goedheids, Amen.

Slotzang: Psalm 68: 10.

Geloofd zij God met diepst ontzag;
Hij overlaadt ons, dag aan dag, Met Zijne gunstbewijzen.
Die God is onze zaligheid;
Wie zou die hoogste Majesteit dan niet met eerbied prijzen?
Die God is ons een God van heil;
Hij schenkt, uit goedheid zonder peil, Ons 't eeuwig zalig leven;
Hij kan, en wil, en zal in nood, Zelfs bij het naad' ren van den dood,
Volkomen uitkomst geven.